

LOKALSAMFUNDETS SPROG - EN DIMENSION I DANSKUNDERVISNINGEN

Af Karen Margrethe Pedersen

(Institut for grænseregionsforskning, Aabenraa)

Børns personlige oplevelser med dialekt, regionalsprog og rigssprog i Sønderjylland inddrages sjældent i skolens undervisning på trods af at lokalsamfundets sproglige mangfoldighed er en væsentlig del af elevernes virkelighed. Det har jeg måttet konstatere i forbindelse med mine sproglige undersøgelser i Gram og Tinglev kommune (Pedersen 1977, 1986) og gennem mine kontakter med lærere over hele landsdelen.

Denne sproglige dimension er imidlertid et helt naturligt led i den forståelse skolen skal være med til at give eleverne af dem selv og deres omgivelser. Ligesåvel som der i biologi, fysik, geografi, historie og samtidsorientering skal stilles spørgsmål og tages stilling til den natur og den sociale virkelighed der omgiver børnene, så skal der i faget dansk stilles spørgsmål og tages stilling til den sproglige verden børnene lever i. Eleverne skal også være opmærksomme på sig selv, deres baggrund og det fællesskab de lever i for at have forudsætninger for at kunne respektere det fremmede.

Undervisningsmateriale om lokalsamfundets sprog

I det eksisterende undervisningsmateriale til faget dansk er der få indslag der giver mulighed for at beskæftige sig med den regionalt betingede sproglige variation. Og der er intet specifikt om sønderjysk. Endvidere er det karakteristisk at det ringe antal teksttyper og opgaver, først optræder i materialet til 3. forløb (7.- 9. klasse). For børn, der vokser op i en dialektegn, er lokalsamfundets sprog imidlertid en realitet de undrer sig over og har erfaringer med på et meget tidligere tidspunkt.

I danskbøgerne er de litterære tekster på dialekt først og fremmest skrevet for voksne og forfattet af St. St. Blicher og Niels Hausgaard, mens opgaver i forbindelse med dialekt hovedsagelig består af løsrevne sætninger eller ord på dialekt, der er placeret sammen med sætninger som indeholder

sproglige fejl, fx stavfejl. Eleverne skal iagttage afvigelser fra skriftsprogsnormen og kan derfor næppe undgå at forbinde dialekt med ukorrekt sprog. I andre tilfælde sættes dialekt op over for såkaldt normalsprog, dvs. rigsdansk, således at dialekten fremstår som et unormalt sprog. De korte dialekttekster, der indgår, skal hovedsagelig omskrives til rigsdansk, eller som det bliver foreslået i "Skriftlig-dansk-bogen for 9. klasse" (Nielsen 1989, s. 77) til "nutidens sprogbrug".

En lignende fejlagtig holdning til dialekter genfindes i et undervisningsforløb beskrevet i artiklen "Dit, mit og vores" i bogen "Hvordan - dansk i udvikling" (Lund 1988). Læreren kan her hente inspiration til en sproghistorisk gennemgang og en lærer-elev samtale om den københavnske dialekts udbredelse og de øvrige dialekters vigen. Som eneste bud på konkret undervisningsmateriale, forelægges en tekst på vendelbomål af Klet-Peter fra Vendsyssels Tidende parallelt med en rigsdansk version.

Ved at henvise læreren til den skrevne dialekt og oplæsning af skriftsprog, understreges den side af dialekten der ligger ud over dens almindelige funktion som talesprog. Og når dialekter tillige betragtes som "handicappet" fordi de ingen skriftsprogsnorm har, så sker der en forvridning af dialekternes funktion og status i retning af det negative:

"Børnene blev også klar over, at et sprog uden mulighed for selvstændig eksistens som skriftsprog, idag er handicapet i forhold til et rigsmål med begge udtrykssider." (Lund 1988, s.15).

Der er heldigvis udkommet noget velegnet undervisningsmateriale til arbejdet med dialekter og regionalsprog. Det indgår i "Mundtlig og skriftlig dansk i 9. klasse" (Tambour og Dahl 1985) og består af et båndmateriale fremstillet af Bent Jul Nielsen, Institut for dansk Dialektforskning, Københavns Universitet. Båndet indeholder en indledning om dialekter, dialektprøver og sproglige kommentarer. I lærervejledningen er der mundtlige og skriftlige opgaveforslag, sprogkort og litteraturhenvisninger. I sprogprøverne fremlægger dialekttalende elever fra 9. klasse deres oplevelser ved at se årets pressefoto 1983/84. Disse fortællinger fremhæver at dialekter

er et talesprog, og ved at vælge nulevende, jævnaldrende elever fremstår dialekter som et nutidigt fænomen, og der åbnes for identifikation. Kun mangler der dialektprøver fra Sønderjylland.

Undervisningsmaterialet må betragtes som et grundmateriale til 9.-10. klasse, som det er op til læreren at inddrage i flere sammenhænge, fx i forbindelse med billedlæsning, som redaktørerne selv lægger op til.

Et sprogpedagogisk udviklingsarbejde

På grund af det begrænsede omfang af velegnet undervisningsmateriale og den udbredte nedsættende holdning til den regionalt betingede sproglige variation, blev seks sønderjyske dansklærere og jeg sidste år enige om at vi ville udvikle en ny didaktik indenfor området. Med støtte fra Folkeskolens Udviklingsråd forsøger vi således i dette skoleår i fællesskab at udarbejde nogle undervisningsenheder der kan give eleverne mulighed for at opnå en indsigt i den sproglige variation og en forståelse for sammenhængen mellem sprog, identitet og kultur. De integreres i danskundervisningen, og min funktion er så at observere undervisningsforløbene og vurdere dem sammen med lærerne. Efter en revision og en fornyet afprøvelse, forestår redigeringen af undervisningsenhederne og udgivelse i form af et idehæfte.

Undervisningens formål

Vores mål er at eleverne gennem deres erfaringer når frem til en indsigt i de sproglige omgivelser og en forståelse af hvad der styrer deres egen og andres sprogbrug i lokalsamfundet, som skolen også er en del af. En forståelse der skal støtte børnene i få afklaret deres egne sproglige behov her og nu og gøre dem i stand til at overvinde fordomme af sproglig karakter. Ved at bevæge os ud over den nærmeste virkelighed i sted og tid, skal et indblik i ligheder og forskelle, lokalt og nationalt og i fortid og fremtid, udvide forståelsen for de sammenhænge der har været og vil være med til at bestemme sproget og holdningerne til det. Og fremfor alt er det målet ikke bare at forholde sig receptivt og analyserende til den

sproglige variation, men også produktivt og eksperimenterende.

Når der gennem arbejdet med elevernes egne erfaringer og holdninger til lokalsamfundets sprog, er nået frem til en erkendelse af hvorledes de sproglige varieteter påvirkes af og selv er med til at påvirke forholdet mellem mennesker, er der forhåbentlig skabt grundlag for en positiv indstilling til de forskelle der ligger i folks sprog.

Dette er imidlertid ikke ensbetydende med en accept af de normer der styrer sprogbrugen. Der er tale om en respekt og en glæde over sproglig forskellighed, som det så er muligt at overføre til mennesker med andre sproglige forskelle og lighedstræk end dem der er i den traditionelle regionale variation. Her tænkes først og fremmest på de grupper der har dansk som fremmedsprog, både dem med og uden vesteuropæisk sproglig baggrund. Derved har man også fået forudsætninger for at gå imod den udbredte lingocentrisme, hvor ens eget sprog og sprogvaner betragtes som bedre end andres. En indstilling der ofte fører med sig at folk der taler anderledes end en selv, ikke blot har et mærkeligt sprog, men også er nogle underlige mennesker.

På denne måde kan arbejdet med lokalsamfundets sprog også være en del af den interkulturelle dimension i undervisningen, der skal give mulighed for en personlig erkendelse af fremmedes ligeværd (Lammers 1990).

Lærernes og elevernes forudsætninger

En af forudsætningerne for udviklingsarbejdet har været at lærerne var velinformerede om sprogets sociale og psykologiske funktion, om de forskellige varieteters funktion og om de særegne træk ved egnens dialekt og regionalsprogets karakteristika. Endvidere har det været forudsat at de har taget stilling til den status der alment tillægges accepterede normer.

Da eleverne allerede er rige på erfaringer og fulde af forundring over de sproglige forhold når de kommer i skole, skal lokalsamfundets sprog indgå første gang i undervisningen på et tidligt tidspunkt. Og det skal ikke være et led i et systematisk sproglærearbejde der gennemarbejdes en gang for

alle. Lokalsamfundets sprog skal derimod med ind i så mange sammenhænge som muligt i løbet af hele skoletiden for at skabe mulighed for en forståelse af sammenhængen mellem sprog, identitet og kultur.

Undervisningens indhold og arbejdsmåder

For at nå ud over konstateringer, beskrivelser og forklaringer og frem til en forståelse, søger lærerne at arbejde inden for rammerne af spørgsmålene: Hvad kan I, hvad vil I, hvad tør I, hvorfor og hvorfor ikke?

I tråd med disse spørgsmål, er der først og fremmest blevet arbejdet på at gøre mangfoldigheden af sprog blandt eleverne og i lokalsamfundet synlig, og om muligt at anvende varieteterne i aktiv sprogbrug i undervisningen.

Revy på sønderjysk

En af indfaldsvinklerne har været: revy på sønderjysk. Det var et af tilbudene til 7.-10. klasse i et tre-dages projekt "Oplev din omverden", som omfattede hele skolen. Det var ikke elevernes forslag, men vores ide, udsprunget af at nogle elever havde givet udtryk for at de gerne ville tale sønderjysk i dansktimerne, men de mente de ikke kunne tillade sig det. Revyen skulle give børnene lejlighed til at turde udtrykke sig på det sprog de bruger uden for timerne, som de føler sig meget knyttet til og som nogle tillige formulerer sig mest sikkert på. Med andre ord en af lokalsamfundets udtryksformer. Det var første gang det blev prøvet på skolen, og tilslutningen var stor. Læreren og en lokal revyinstruktør arbejdede med børnene på sønderjysk, og indslagene blev lavet mundtligt.

Efter generalprøven tog vi en rundkredssamtale om: Hvad de syntes havde været det bedste? Svaret lød, at det var at det skulle være på sønderjysk, det flød ligesom lettere. Hvad der fik dem til at vælge revy på sønderjysk? Det var også sproget. Og på spørgsmålet: Hvad de ellers kunne tænke sig at bruge sønderjysk til, faldt svaret: alt.

Svarene viser klart hvor deres sympati ligger, og hvortil

deres identitet er knyttet. Da de også taler en anden variant af dansk, skal det fortsatte arbejde med lokalsamfundets sprog uden tvivl blive ret så interessant. Udgangspunktet bliver en videooptagelse af revyen, og spørgsmålene om hvad de kan, tør og vil med deres sprog i og uden for lokalsamfundet, skal afprøves. Hvad det fører med sig af nye initiativer, er vi åbne overfor. Bliver det igen en revy på sønderjysk, eller en på rigsdansk, eller en med blandede indslag? Eller bliver det en dramatisering af en folkevis, et lokalt sagn, eller hvad med dukketeater? Det kan jo have sine fordele at være skjult bag et forhæng når der skal anvendes sproglige varieteter der ikke til daglig høres i dansktimerne.

Reklamer

Den retning arbejdet tager, vil også være afhængig af hvad klassen i øvrigt beskæftiger sig med. Måske er det reklamer. Her kunne et af aspekterne være inddragelse af reklamer for samme produkt med henholdsvis sønderjysk og rigsdansk tekst. Danfoss, Kohbergs Rugbrød og Tele Sønderjylland benytter begge dele - hvor og hvorfor? Da virksomhederne tilmed ligger i lokalsamfundet, kunne et besøg hos, eller af, reklametegneren måske lade sig gøre.

Når vi nu er hos dem der tegner, kunne klassen jo også analysere det kort over, hvorledes ordet "ikke" udtales forskellige steder, som findes i "Sprog i dansk - en håndbog" (Heltberg og Lund 1989 s. 53) i afsnittet "Lokalsprog". Da hver egn, undtagen Storkøbenhavn, er forsynet med en gammel folkløstisk bonde eller fisker, der ser både måbende og dum ud mens varianten af "ikke" udtales, kan eleverne tage stilling til kortets budskab og holdning og selv give et forslag til tegnerens udseende og talemåde.

Mere om holdninger

Elevernes egne holdninger kan læreren også forsøge at fremkalde ved hjælp af en matched-guise teknik. Her lytter eleverne til prøver indtalt af tosprogede med dialekt-rigsdansk fra flere egne af landet, deriblandt deres eget lokalsamfund. Uden tilhørerne ved det, præsenterer hver person

begge varieteter, og eleverne skal bedømme dem der taler. Vurderer de den samme person forskelligt, er teknikken lykkedes, og diskussionen kan tage fat.

Eleverne kan også selv lave interviews i lokalsamfundet om holdninger til dialekt og rigsdansk. Og de kan selvfølgelig blive præsenteret for forhåndsindsamlede meninger. Hertil har vi samlet et materiale til at høre og læse, der skal afprøves på forskellige klassetrin.

Erhvervspraktik

For yderligere at sætte eleverne i stand til at udvikle deres stillingtagen til sproglige normer i lokalsamfundet og en mere nuanceret opfattelse af dem selv som sprogbruger, kan der også tages udgangspunkt i elevernes erhvervspraktik i 8. og 9. klasse. Før praktikken skal de stilles overfor spørgsmål om hvilket sprog de forventer at skulle tale, hvilket de agter at tale, og bagefter skal de så konfronteres med hvordan det gik. "Vi snakker ellers altid kun om hvordan vi skal opføre os og hvilket noget tøj vi skal have på", bemærkede eleverne da læreren opfordrede dem til de sproglige iagttagelser. Måske hænger det sammen med at lærere i dag forventer at børnene kan vælge sprog efter behov, men kan de det, gør de det og skal de det? Det vil vise sig.

Hvad med de yngste elever?

I 1.-2.klasse indgik lokalsamfundets sprog i et tværfagligt emne "Mig og min familie". En dag kom bedsteforældrene med billeder, legetøj, gamle skolebøger og køkkenredskaber og fortalte om det til klasserne. Med lærerens spørgsmål i den følgende time om hvorledes bedsteforældrene egentlig talte, blev der åbnet for en strøm af iagttagelser. Børnene havde taget de første skridt mod en sproglig bevidsthed.

I det følgende emne "Høst" var børnene på besøg på en gård for at se på og høre om gamle og nye høstmetoder og -redskaber. Bondemanden fortalte på sønderjysk, læreren supplerede på sønderjysk, og hun efterbehandlede også besøget på sønderjysk i skolen. Heri blev inddraget høstsange, og børnene hørte om lokale høstskikke som "det sidste neg" og "æ fis-

semand". I dialogen tilstræbte eleverne i begyndelsen at tale den form for rigsdansk læreren almindeligvis taler, men mange børn slog hurtigt over til sønderjysk og gav udtryk for at det kunne de egentlig godt lide. Hvorfor der tales sønderjysk og rigsdansk og nogle enkelte sproglige forskelle, blev derefter belyst, og mange af eleverne fik nogle sproglige erfaringer gjort tydeligere.

På et senere tidspunkt skal disse klassetrin lege sønderjyske lege, der er gået i glemmebogen, med det formål at udvide deres sproglige og kulturelle horisont og for at få forældrenes erfaringer inddraget. Af eksempler kan nævnes: stork om æ hjørn, plomsak, spille løbels, klapfunis og røvere i æ skov, der starter med: "Æ klok slæ jen, han komme it etc... æ klok slæ ... nå komme hun".

Tekstlæsning og den mundtlige fortælling

At læse eller lytte til fiktion giver også indfaldsvinkler til arbejdet med lokalsamfundets sprog. Gennem indlevelse åbner den op for en identifikation der kan give en klarere eller ny forståelse af andre menneskers livsvilkår, herunder også de sproglige forhold. Og gennem de fiktive personer gives der mulighed for at tale om erfaringer der ellers føles for personlige, for nære til en klasedrøftelse.

Rigsdanske tekster

Til de yngre klasser er Hans Petersons: Pelle Jansson velegnet. Den handler om en 7-årig dreng der lige er flyttet til Göteborg:

"Og hvad hedder du så?" spurgte lærerinden og så ned i de papirer hun sad med. Men det var måske, fordi hun trods alt ville være lidt venlig. "Pelle Jansson. Og jeg er fra Laxenstråk i Jämtland," sagde Pelle langsomt og tydeligt. Så så lærerinden på de andre i klassen og smilede lidt spydigt. Og hele klassen lo. Det var tydeligt, at hun syntes, man godt kunne le ad nogen, der snakkede jämtlandsk. (side 8)

Det Pelle oplever her, og de tanker han gør sig i resten af bogen om moderens kodeskift og faderens sprogproblemer, fører til at nogle børn bliver bekræftet i deres opfattelse og viden om verden, mens andre får nye oplevelser, ny indsigt. Fælles for begge grupper er dog at de gennem litteraturpædago-

gikkens spørgsmål nummer et: "Hvad undrede I jer over i det jeg læste op?" når frem til at få deres forståelse af verden gjort klar, får den udvidet og måske ændret.

På tilsvarende måde findes der velegnede tekster til de ældre klasser i tekstantologier om livet i provinsen kontra storbyen, hvor oplevelser og tanker om sprog indgår, bl.a. Gadekær og grillbar (Sørensen 1981) og Fremmed i Lunderskov (Bang 1982). Sådanne tankegange træffes også i Knud Sørensens forfatterskab, både i essays og noveller.

Sønderjyske tekster

Modsætningen mellem land og by tematiseres også i Nikolaj Andersens novelle "En fejltagels'" der er skrevet på sønderjysk (Andersen 1956). Både på grund af indholdet og den sproglige form, skal denne tekst indgå i et emne om landbrug og familiemønstre i 10. klasse sammen med tekster fra de nævnte antologier. Inden for den sproglige dimension skal denne sønderjyske tekst lægge op til arbejde med forholdet mellem talesprog-skriftsprog og forskellene mellem de sønderjyske dialekter. Teksten er nemlig klart skrevet på en bestemt dialekt. Iøvrigt skal lokalsamfundets sprog og livsforhold både anskueliggøres af gæster i klassen der fortæller om deres erhverv og opvækst på egnen og opleves under besøg på forskellige typer landbrug: traditionelt familiebrug, økologisk landbrug og et kollektivt landbrug. Et af delmålene er at få belyst hvad der bestemmer sprogbrugen, og om disse normer er acceptable.

Sagn og eventyr i lokalsamfundet

Fortællingen skal også indgå i de danskfaglige aktiviteter, og hvad er mere naturligt end at drage de lokale sagn ind, fortalt på egnens sprog? En sjette klasse blev så begejstret for det lokale sagn "De tvende Ravne paa Bülderup hede" at de ikke nøjedes med den mundtlige fortælling, men er ved at lave det om til hørespil, hvor personerne taler forskellige varieteter af dansk.

Båndmateriale

Det lokale miljøes sprog er hentet ind i klassen via eleverne, lærerne og gæsterne og oplevet under besøg uden for skolen. For at kunne sætte det i relation til den sproglige mangfoldighed i hele grænseregionen og i landets øvrige egne, er vi ved at sammenklippe to bånd, et der dækker de sønderjyske dialekter fra vest til øst, sønderjysk regionalsprog og den form for rigsdansk der er udbredt i Sønderjylland, og et der dækker den øvrige del af Danmark. Hovedprincipperne er at der skal være tale om fri mundtlig fortælling, at der både skal indgå ældre og yngre fortællere og at de yngre gerne skal være kodeskiftere og præsenteres med begge varieteter. For at kunne opfylde dette, forestår endnu nogle optagelser.

På vej

Allerede nu står det os klart at lokalsamfundets sprog må tematiseres i forskellige sammenhænge i løbet af hele skoletiden. At vi er på rette vej, ses imidlertid af den sproglige selvtillid og den identitetsfølelse eleverne udstråler når skolens alment accepterede sproglige grænser overskrides. Og de kulturelle, sociale og sproglige ressourcer der trækkes ind i undervisningen via bedsteforældrene, forældrene og andre lokale ved besøg i eller uden for skolen, har været med til at give eleverne en mere klar og perspektivrig opfattelse af dem selv, deres baggrund og deres sprogbrug.

Litteratur:

- Andersen, N. 1956 En fejltagels'. In *Sønderjyske Digte og Fortællinger*. Aabenraa: Sprogforeningen. pp. 128-133
- Bang et al. 1982 *Fremmed i Lunderskov - en antologi om provins*. København: Dansklærerforeningen/Skov
- Cheshire, J. et al (eds) 1989 *Dialect and Education*. Clevedon: Multilingual Matters
- Heltberg, E. og Lund, J. 1989 *Sprog i dansk - en håndbog*. København: Gyldendal
- Lammers, E. 1990 Indvandernes immaterielle kultur i undervisningen. In J. Normann Jørgensen og A. Holmen (red.) *To kulturer i klasseværelset. Københavnerstudier i tosprogethed 9*. København: Danmarks Lærerhøjskole. pp. 69-87
- Lund, J. 1988 Dit, mit og vores. In J. Lund (red.) *Hvordan - dansk i udvikling*. København: Dansklærerforeningen. pp. 7-21

- Nielsen, E.J. 1989 *Skriftlig-danskbogen for 9. klasse. Digtning og dansk*. København: Gyldendal
- Normann Jørgensen, J. and Pedersen, K. M. 1989 *Dialect and Education in Denmark*. In Cheshire, J. et al (eds) (1989), pp. 30-47
- Pedersen, K.M. 1977 *Dialekt, regionalsprog, rigssprog - en analyse af børns skolesprog*. Aabenraa: Institut for grænseregionsforskning
- Pedersen, K.M. 1986 *Mødet mellem sprogene i den dansk-tyske grænseregion. En-, to- og flersprogede børn i Sønderjylland*. Aabenraa: Institut for grænseregionsforskning
- Peterson, H. 1983 *Pelle Jansson*. København: Gyldendal
- Sørensen, B. et al 1981 *Gadekær og Grillbar - Tekster om børn og unge i provinsen*. København: Dansklærerforeningen /Skov
- Tambour, J. og Dahl, K.E. 1985 *Mundtlig og skriftlig dansk i 9. klasse*. København: Grafisk Forlag

Din lokale Telebutik ringer julen ind med et væld af gode gaveideer i alle prislag. Her får du farveglade telefoner med en masse praktiske funktioner, der gør hverdagen lettere. I Telebutikken

ser du de nye og spændende apparater. Vi forhandler kun godkendte, Ø-mærkede kvalitetstelefoner med garanti og service. Velkommen i Telebutikken - og glædelig jul!

Tele Sønderjylland
Kundeekspeditionen
Telefon 0019

Telebutikken
H. P. Hanssens Gade 21
6200 Aabenraa

Telebutikken
Nørrekobbel 11
6400 Sønderborg

Telebutikken
Kløvenvej 77
6100 Haderslev

Telebutikken
Vestergade 27
6270 Tønder

Telebutikken
Torvet 7
6510 Gram

Mette Kunøe og Erik Vive Larsen (udg.):
3. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog
Århus 1990

KOGNITIV SEMANTIK PÅ DANSK

- AT VÆRE INDE I BETYDNINGEN -

Af Hanne Ruus (Københavns Universitet)

Ordet *kognition* findes i Ludvig Meyers *Fremmedord-Bog* fra 1844 med følgende beskrivelse: "Cognition l., en, Erkendelse, Kundskab; Undersøgelse", i samme ordbogsartikel finder man *cognitionaliter* og *cognoscere* begge med henvisning til retssproget og emnet *forhør*. I nutidsdansk er ordet særlig brugt i psykologien - Dansk Sprognævns ældste eksempel er fra *Den Danske Realskole* 1971 og optræder i en artikel om psykologiundervisningen på seminarierne. I de senere år optræder ordet i betegnelsen for det tværfaglige forskningsfelt *kognitionsforskning*. I et nummer af *Psyke & Logos* med temaet "Udforskning af det kognitive" finder man i programartiklen følgende definition af ordet *kognition*: "menneskelig erkendelse, viden, tænkning og problemløsning" (Karpatschof og Folke Larsen 1988:202).

Betydningens menneskelighed

I de seneste årtier har man arbejdet med at udforske erkendelse, tænkning og problemløsning inden for mange discipliner; for filosoffer og psykologer har disse emner altid været centrale, for nye discipliner som kunstig intelligens og formel semantik er de selve genstandsområdet. I meget af denne forskning har man knyttet an til det klassiske dualistiske menneskesyn, hvori legeme og sjæl er to klart adskilte størrelser. Erkendelse, tænkning og problemløsning opfattes her som hørende til sjælen eller fornuften, hvis man foretrækker et mindre religiøst belastet ord. Fornuftens love udforskes altså, idet man ser bort fra, at det man udforsker er bundet til biologiske væsener med bestemte egenskaber. På dette grundlag når man frem til semantiske teorier, *betydningsteorier*, som udelader de personer og dermed legemer, som noget *betyder* noget for. Det klareste eksempel er den formelle semantik, hvor et udtryks betydning sættes lig med dets sandhedsbetingelser. Teorien